

SVEA HOVRÄTT
Mark- och miljööverdomstolen
Rotel 060301

DOM
2015-11-12
Stockholm

Mål nr
F 290-15

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Nacka tingsrätts, mark- och miljödomstolen, dom 2014-12-17 i mål nr F 2888-14, se bilaga A

KLAGANDE

1. C B G

2. U B G

3. C G

4. E G
S

5. C G

Ombud för 1-2 och 4-5: C G

MOTPART

Norsborgs Antennsamfällighet

SAKEN

Klandertalan mot föreningsstämmobeslut vid årsstämma

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSLUT

Mark- och miljööverdomstolen ändrar mark- och miljödomstolens dom endast på så sätt att Norsborgs Antennsamfällighets beslut under punkt 10 vid ordinarie föreningsstämma den 28 april 2014 upphävs.

Dok.Id 1227976

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 2290 103 17 Stockholm	Birger Jarls Torg 16	08-561 670 00 08-561 675 50 E-post: svea.avd6@dom.se www.svea.se	08-561 675 59	måndag – fredag 09:00-15:00

YRKANDEN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

C och U B G, C G samt E och C G (klagandena) har yrkat att stämmobeslutet i Norsborgs Antennsamfällighet om att ingå avtal med Com Hem Aktiebolag (Com Hem) avseende betalkanaler, och därmed kollektiv och tvångsmässig anslutning till dessa tjänster, ska upphävas.

Norsborgs Antennsamfällighet (antennsamfälligheten) har inte avgett någon inställning till klagandenas yrkande om ändring.

UTVECKLING AV TALAN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Klagandena har till stöd för sitt överklagande anfört sammanfattningsvis följande. Antennsamfälligheten hävdar att operatörens grundutbud är en odelbar enhet vilket mark- och miljödomstolen har tagit fasta på i domen. Detta påstående är felaktigt. Det är möjligt, även med nuvarande operatör att begränsa utbudet till att omfatta enbart de betalningsfria kanaler som täcks av den statliga TV-licensavgiften. I närliggande fastigheter kan operatören tillhandahålla ett grundutbud bestående enbart av betalningsfria kanaler. Övriga kanaler i det analoga ”grundutbudet” utgörs således av kanaler som inte är betalningsfria. Com Hem överför dessa och andra kanaler även digitalt i samfällighetens centralantennät varför det redan idag tecknas abonnemang individuellt av respektive samfällighetsmedlem direkt med operatören för mottagning av dessa kanaler samt dennes övriga utbud. De anser vidare, om antennsamfälligheten framhåller i att vara avtalstecknare för medlemmarna, att det är fullt möjligt att undvika kollektivanslutning av medlemmarna genom att avtal tecknas mellan leverantör och en frivillig ekonomisk förening bildad av de medlemmar som vill köpa leverantörens tjänster. Tjänsterna distribueras i samfällighetens tv-nät där de gemensamma kostnader som tjänsterna medför betalas av den ekonomiska föreningen. För hela samfälligheten kan, endast med kostnad för begränsat nätunderhåll, distribueras de betalningsfria kanaler som täcks av den statliga TV-licensavgiften. Alternativt kan man göra en omprövningsförrättning av samfälligheten med sektionsindelning och frivillig anslutning. De anser att delbarhet föreligger såväl ekonomiskt, juridiskt som utbudsmässigt. I mark- och miljödomstolens dom anges som

grund för domslutet att någon ny praxis avseende vilket tv-programutbud som är av väsentlig betydelse inte har tillkommit under de senaste 25 åren. Dagens omfattande utbud av tekniska lösningar medför en fungerande konkurrenssituation som gör det möjligt för den enskilda fastighetsägaren att till en låg kostnad både välja sätt att ta emot, i detta fall TV-signaler, och välja sitt programutbud. De anser att endast de betalningsfria kanaler som täcks av den statliga TV-licensavgiften kan anses vara av väsentlig betydelse i denna typ av anläggning. Att kollektivt avtala om ett antal kommersiella betalkanaler med därtill hörande kostnad anser de strida mot 19 § lagen (1973:1150) om förvaltning av samfälligheter (SFL) avseende kravet på att tillgodose medlemmarnas gemensamma bästa, samt att i skälig omfattning beakta varje medlems enskilda intresse. Det bör vara varje fastighetsägares rättighet att själv avgöra om man vill betala för ett kommersiellt utbud, liksom vilken distributionskanal och operatör man väljer. De hävdar att den kollektiva och tvingande anslutningen till kommersiella betalkanaler är jämförbar med den kollektiva internetanslutning som Mark- och miljööverdomstolen upphävde i dom den 6 maj 2013 i mål F 6837-12, med hänvisning till ”att det i och för sig är möjligt att i avtal skilja på de olika tjänsterna och det är inte så att tillhandahållandet av själva nätet är oupplösligt förenad med dessa”. Inom ramen för avtalet med Com Hem är det fullt möjligt för varje enskild fastighetsägare att mot betalning ansluta sig till ett önskat utbud av operatörens betalkanaler eller via andra distributionskanaler. Att från samfällighetens sida enbart distribuera de betalningsfria kanalerna utgör således ingen begränsning av fastighetsägarens möjligheter att fritt välja sitt kanalutbud.

De noterar med tillfredsställelse att styrelsen i antennsamfälligheten deklarerar avsikten att avveckla den kollektiva anslutningen till Com Hem. Inget beslut i denna riktning är dock fattat av årsstämman. De erinrar om att ett sådant beslut fattades redan på årsstämman 2011, men aldrig genomfördes. Sedan dess har ytterligare över 700 000 kr av medlemmarnas pengar förbrukats på inköp av TV-utbud, huvudsakligen bestående av nöjeskanaler, och underhåll av ett sedan länge tekniskt förlegat centralantennät.

Till stöd för sitt överklagande har de åberopat utdrag från Com Hem:s hemsida avseende analogt kanalutbud för Hundhamravägen 1 i Norsborg och Hirdvägen 1 i Norsborg.

Antennsamfälligheten har i målet anfört i huvudsak följande. Den nytillträdda styrelsen är enig i inriktning att omedelbart tillskriva lantmäterimyndigheten för att få råd och om möjligt kostnadsförslag på hantering av att avveckla antennsamfälligheten. Detta i huvudsak på grund av att deras anläggning är 42 år och den tekniska livslängden beräknas till 20-25 år och deras utrustning lever på lånad tid. De alternativ som finns idag med det marksända nätet ger bättre programutbud och kvalitet än deras gamla centralantenn, till en lägre kostnad. De har därför beslutat att avbryta distributionen av program till samfälligheten. Grundutbudet som Com Hem distribuerar till närliggande fastigheter, bestående av enbart de betalningsfria kanalerna kan inte Com Hem leverera till antennsamfälligheten. Köparen av program till de närliggande fastigheterna har nämligen specialavtal med Com Hem som ej är tillgängligt för dem eller andra privatkunder.

Antennsamfälligheten har gett in en bekräftelse från Com Hem daterad den 15 april 2015 att urkoppling av avtalet med Com Hem kommer att ske med stängning av Com Hems signal på avtalets slutdatum den 30 april 2016.

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSKÄL

Mark- och miljööverdomstolen har med stöd av 50 kap. 13 § andra stycket 2 rättegångsbalken avgjort målet utan huvudförhandling.

Samfällighetsföreningen Norsborgs antennsamfällighet förvaltar gemensamhetsanläggningen X i Botkyrka kommun. Gemensamhetsanläggningen har bildats enligt anläggningslagen (1973:1149, AL) med ändamålet Centralantenn-anläggning. Enligt AL kan beslutas att en fastighet tvångsvis ska delta i en gemensamhetsanläggning och också delta i att bekosta utförandet och driften av anläggningen. Detta medför också en skyldighet för ägare av deltagande fastighet att betala enligt den av stämman fastställda uttaxeringen. Mot bakgrund av bl.a. detta

ställer AL upp krav på att anläggningen ska vara av väsentlig betydelse för alla deltagande fastigheter.

Enligt 18 § SFL gäller att en samfällighetsförenings ändamål är att förvalta den samfällighet den har bildats för. Enligt motiven till bestämmelsen (prop. 1973:160 s. 416 f) är det avgörande för om en viss åtgärd ska anses ingå i en samfällighetsförenings befogenheter huruvida åtgärden faller inom ramen för samfällighetens ändamål. Klagandena har gjort gällande att föreningsstämmans beslut att anta budget alternativ 1, enligt vilket avtal ska ingås med Com Hem, tillkommit i strid mot lag och stadgar enligt 53 § SFL. Domstolen tar först ställning till huruvida föreningsstämman agerat utanför sin befogenhet enligt 18 § SFL.

Som mark- och miljödomstolen har konstaterat är det bara en fysisk anläggning som kan utgöra en gemensamhetsanläggning. För förvaltningen kan föreningen köpa in tjänster för t.ex. utförande, drift och underhåll av själva gemensamhetsanläggningen. Tjänster åt medlemsfastigheternas ägare eller en upphandling av sådana tjänster kan således i princip inte ingå i en gemensamhetsanläggning och kan inte heller utgöra något som en samfällighetsförening har att förvalta enligt 18 § SFL. En samfällighetsförening som beslutar att köpa en sådan tjänst agerar därmed i princip utanför sin befogenhet. Detta gäller även i det fall det är ekonomiskt fördelaktigt att samfällighetsföreningen sluter avtal om tjänster istället för att de enskilda fastighetsägarna sluter egna avtal.

I det fall det är en förutsättning att det är den förvaltande samfällighetsföreningen som köper in en tjänst för att anläggningen överhuvudtaget ska kunna användas eller nyttjas skulle det kunna finnas utrymme för att godta att en samfällighetsförening ingår ett sådant avtal. En förutsättning för att föreningen ska kunna ingå ett sådant avtal är dock att föreningen inte köper in mer än vad som är absolut nödvändigt för att anläggningen ska fungera.

Den nu aktuella anläggningen är en centralantennanläggning. Anläggningen består av den tekniska utrustning som mottar signaler utifrån och sedan levererar dem ut till de deltagande fastigheterna. I och med att anläggningen byggts om för mottagande av

kabel-tv har föreningen istället för att motta signaler via en antenn kommit att ta emot signaler från en kabel-tv-leverantör. Ombyggnaden har således endast inneburit att föreningen tar emot signalerna med en annan teknik. Även om mottagandet av kabel-tv-signaler medför en kostnad som inte finns vid mottagande via antenn och en möjlighet att köpa in fler kanaler har inte ändamålet med föreningen ändrats. Det finns därmed ingen grund för att föreningen ska köpa in fler tjänster än de som en antenn hade levererat. Det har i målet inte heller framkommit att det skulle vara nödvändigt att ytterligare kanaler köps in för att anläggningen ska fungera. Föreningens beslut om att anta budget alternativ 1, enligt vilket avtal ska slutas som bl.a. innebär att ett antal kommersiella tv-kanaler levereras till föreningens anläggning, och bekostas av samfällighetsföreningen, har därmed inte varit förenligt med föreningens ändamål. Med bifall till överklagandet ska mark- och miljödomstolens dom ändras och beslutet under punkt 10 vid föreningsstämman den 28 april 2014 upphävas.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga B

Överklagande senast den 2015-12-10

I avgörandet har deltagit hovrättslagmannen Per-Anders Broqvist, hovrättsråden Roger Wikström, referent, och Peder Munck samt tekniska rådet Jan Gustafsson.

Föredragande har varit David Sandberg.

NACKA TINGSRÄTT
Mark- och miljödomstolen

DOM
2014-12-17
meddelad i
Nacka Strand

Mål nr F 2888-14

KÄRANDE

1. C B G

2. U B G

3. C G

4. C G

5. E O G

Ombud för 1-3 och
5: C G

SVARANDE

Norsborgs antenssamfällighetsförening

SAKEN

Klandertalan mot föreningsstämmobeslut vid årsstämma

DOMSLUT

Mark- och miljödomstolen avslår C B G, U B G, C Gs, C Gs och E O Gs yrkande om att domstolen ska upphäva stämmobeslutet under punkt 9 i stämmoprotokollet att avslå motion 1 och stämmobeslutet under punkt 10 i stämmoprotokollet att omförhandla avtalet med ComHem.

Dok.Id 391776

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 1104 131 26 Nacka Strand	Augustendalsvägen 20	08-561 656 00 E-post: mmd.nacka@dom.se www.nackatingsratt.domstol.se	08-561 657 99	måndag – fredag 08:30-16:00 -

BAKGRUND

I upprättat protokoll från föreningsstämma den 28 april 2014 i Norsborgs antenssamfällighetsförening framkommer bl.a. följande.

9. Det har kommit in 2 motioner från medlemmarna.

Motion 1, vill att styrelsen avslutar det kollektiva avtalet med ComHem som ger oss 15 kanalers standardutbud. I stället skall var och en avtala med tjänsteleverantör om sitt utbud av tv-kanaler och betalas av denne - inte kollektivt. Detta är inte möjligt i dagsläget, då anläggningen är ombyggd för kabelteveanslutning med stämmans godkännande redan på 80-talet.

Stämman avslog denna motion.

10. Budget och debiteringslängd för 2014. Styrelsen har tagit fram två budgetförslag avseende TV-utbudet 2014/2015.

Alternativ 1. Omförhandla avtalet med ComHem på ett år med samma programutbud som tidigare. Avtalstid 12 månader. Årsavgift blir 546 kr och en budgeterad årskostnad av 110 850 kr.

Alternativ 2. Ombyggnad av befintlig anläggning för mottagning av gratiskanaler 1, 2,4,6, SVT24 och Barnkanal till en kostnad av 50 000 kr. Årsavgift 343 kr och en budgeterad årskostnad av 69 500 kr.

Röstsedlar delades ut och räknades, alt 1 fick 37 röster och alt 2 fick 7 röster. Stämman beslutade att Budget 1 fick flest röster. Årsavgiften blir 546 kr per fastighet och år och skall erläggas snarast av respektive fastighetsägare.

YRKANDEN

C B G, U B G, C G, C G och E O G (kärandena) har yrkat att domstolen upphäver stämmobesluten fattade vid föreningsstämman den 28 april 2014 under punkt 9 i stämmoprotokollet att avslå motion 1 och under punkt 10 i stämmoprotokollet att omförhandla avtalet med ComHem.

Norsborgs antenssamfällighetsförening (föreningen) har bestritt bifall.

GRUND FÖR TALAN

Kärandena har till stöd för sin talan anfört följande.

Besluten strider mot anläggningsbeslutet och mot skyddet för enskilda intressen enligt 19 § lagen om förvaltning av samfälligheter. Beslutet ska jämlikt 53 § nämnda lag upphävas.

Kostnaden för betalkanalpaketet ska enligt andelstalen för Hirden ga:3 fördelas lika mellan medlemmarna i föreningen. Många medlemmar har valt alternativa tv-anslutningar och för dessa medlemmar som inte är intresserade av basutbudet innebär anslutningen en väsentlig merkostnad utan nytta. Av budgeten för föreningen framgår att merkostnaden för kanalpaketet är 91 350 kr.

Det finns inte täckning för tvångsmässig anslutning till betalkanaler i det anläggningsbeslut som definierar X. Det finns i anläggningsbeslutet inget nämnt om att föreningen ska tillhandahålla programutbud i form av betalkanaler på allas bekostnad.

Det är möjligt att det är ekonomiskt fördelaktigt att upphandla olika tjänster gemensamt. Men det innebär inte att det är tillåtet att tvinga samtliga medlemmar till merkostnad utöver anläggningsbeslutets ramar. Det finns ingenting som hindrar att extra kanaler abonneras individuellt för varje ansluten fastighet från Comhem, av den som önskar ett större kanalutbud.

Beslutet strider mot Mark- och miljööverdomstolens dom den 6 maj 2013 (mål nr F 6837-12).

Kärandena har till stöd för talan åberopat utdrag ur anläggningsbeslut, budget beslutad vid föreningsstämman, protokoll från föreningsstämman och stadgar för föreningen.

Föreningen har till stöd för bestridandet anfört följande.

Efter beslut vid föreningens årsstämma byggdes centralantennanläggningen om till kabel-tv år 1989 för att ta emot Televerkets kabel-tv. Kostnaden uppgick för verksamhetsåret 1990 till 100 kr per hus för underhåll och 180 kr per hus för basutbud kabel-tv. Detta ska jämföras med dagens budgeterade kostnad på totalt 546 kr per hus och år.

Antennnätet är utfört enligt dåtidens enkla förutsättningar för att klara några enstaka kanaler. Trots stora ansträngningar klaras bara det analoga grundutbudet, vilket är det som föreningen tecknat avtal om. Kablarna är förlagda i marken utan skyddsror och med avtappare i garage/förråd som ett antal långa seriekopplade kedjor.

Ett förslag om att göra om kabelnätet till ett fibernät har av kostnadsskäl avslagits av medlemmarna.

Vid årsmöte den 7 mars 2011 beslutades att avtalet med ComHem skulle sägas upp men att samfälligheten skulle bestå och reduceras till marknätets fria kanaler. Vid årsmöte den 12 mars 2012 beslutades dock att avtalet med ComHem skulle förnyas. Även vid årsmötena den 28 mars 2013 och 28 april 2014 har det beslutats att förlänga avtalet med ComHem. Budgeterad årskostnad är 110 850 kr och årsavgiften 546 kr.

Föreningen har åberopat redogörelser för antenssamfällighetens tekniska utformning samt protokoll m.m. från årsstämmorna den 11 mars 1991, 7 mars 2011, 29 mars 2012, 27 mars 2013 och 28 april 2014.

Kärandena har i genmäle anfört följande.

Beslutet år 2011 om att avsluta avtalet med ComHem har inte genomförts. Det måste beaktas att kostnaden för att justera nätet till att endast ta emot fria kanaler är en engångskostnad jämfört med ComHems återkommande kostnad. Två tredjedelar av föreningens medlemmar tar i dag emot tv på annat sätt än via samfällighetens nät. Dessa drabbas av onödiga kostnader.

Föreningen har slutligen anfört följande.

Föreningen kan inte förstå varför det 25 år gamla beslutet ska rivas upp. Beslutet vid årsstämman år 2011 genomfördes inte eftersom årsstämman år 2012 beslutade att fortsätta med ComHem. Kostnaden för ComHems basutbud bestående av 17 kanaler, lokalkanal och sju fria digitalkanaler inklusive underhåll kostar i dag 564 kr per år.

Kostnaden för att skaffa egen utrustning överstiger dagens kostnad. Kärandenas påstående om att två tredjedelar tar emot tv på annat sätt kan vara felaktigt. Oavsett riktigheten använder många av de som skaffat annan utrustning även samfällighetens nät. Föreningen kan inte se att det finns någon annan väg till att avsluta antenssamfälligheten än att informera om bl.a. statusen på anläggningen. Beslut om nedläggning eller att avsluta sändningar måste tas av stämman.

DOMSKÄL

Mark- och miljödomstolen har avgjort målet utan huvudförhandling.

Relevanta bestämmelser

Endast en fysisk anläggning kan utgöra gemensamhetsanläggning enligt 1 § anläggningslagen (1973:1149) (AL).

Av 5 § AL framgår att gemensamhetsanläggning inte får inrättas för annan fastighet än sådan för vilken det är av väsentlig betydelse att ha del i anläggningen (väsentlighetsvillkoret).

Aktuell samfällighet är en gemensamhetsanläggning vilken enligt anläggningsbeslutet utgörs av en centralantennanläggning med därtill hörande i beslutet specificerade anläggningsdelar.

Av stadgarna för föreningen framgår att samfälligheten ska förvaltas i enlighet med vad som vid bildandet bestämts om dess ändamål.

Enligt 18 § lagen (1973:1150) om förvaltning av samfälligheter (SFL) är en samfällighetsförenings ändamål att förvalta den samfällighet för vilken den bildats.

Av 19 § SFL framgår att föreningen vid förvaltningen tillgodose medlemmarnas gemensamma bästa. Varje medlems enskilda intressen skall även beaktas i skälig omfattning.

Enligt 53 § SFL får medlem, som anser att beslut som fattats på föreningsstämma ej tillkommit i behörig ordning eller att det strider mot denna lag eller annan författning eller mot stadgarna, klandra beslutet genom att väcka talan mot föreningen hos mark- och miljödomstolen.

Ostridigt i målet

I målet anser domstolen att följande är ostridigt. För att anläggningen ska fungera krävs att avtal med en leverantör finns. Utan kabel-tv-leverantör fungerar med dagens utformning inte anläggningen. Dagens anläggning med koaxialkablar medger inte att olika leverantörer kan väljas individuellt av medlemmar för leverans i kabel-tv-nätet. Kabel-tv-nätet och av föreningen vald leverantör kan således inte skiljas åt utan ombyggnad av anläggningen. I stället är den förändring som kan ske antingen att anläggningen läggs ner eller att anläggningen byggs om till det utförande för mottagning av marksänd tv som den hade före år 1989.

Domstolens bedömning

Domstolen konstaterar inledningsvis att det bara är en fysisk anläggning som kan utgöra en gemensamhetsanläggning. Tjänster åt medlemsfastigheternas ägare eller en upphandling av sådana tjänster kan således i princip inte ingå i en gemensamhetsanläggning och kan inte heller utgöra något som en samfällighetsförening ska förvalta (jfr. 18 § SFL).

Av ovan redovisade tekniska skäl måste emellertid samfällighetsföreningen i detta fall vara den part som träffar avtal med operatören. En delägarfastighet kan därmed tvingas delta och betala kostnader för inte bara den fysiska anläggningens utförande och drift, utan även för utsändandet av visst utbud av programkanaler.

Ett villkor härför är dock att detta utbud av program anses vara av väsentlig betydelse (jfr 5 § AL). Högsta domstolen fann i ett avgörande från år 1989 (NJA 1989 s. 291) att ombyggnad av centralantennanläggning till kabel-tv-anläggning och därmed anslutning till en viss leverantör, var förenligt med SFL.

Kärandena menar att det med dagens alternativa möjligheter inte finns behov av kabel-tv, medan föreningen anser att kabel-tv fortfarande fyller en funktion. Domstolen kan konstatera att det kontinuerligt sker en teknikutveckling som måste påverka sådana bedömningar som ska göras i detta mål. Någon ny praxis avseende vilket tv-programutbud som är av väsentlig betydelse har inte tillkommit under de senaste 25 åren. Såsom kärandena har anfört finns det i dag flera alternativa sätt att erhålla tv-relaterad underhållning m.m. Bevisbördan för att aktuell anläggning med tillhörande avtal inte kan anses förenlig med tillämplig lag och stadgar åligger dock kärandena. Även med beaktande av åberopad teknikutveckling kan kärandena inte anses ha visat att tillgång till kabel-tv i form av aktuellt basutbud för närvarande strider mot tillämplig lag och stadgar. Inte heller i övrigt har det visats att beslutet strider mot lag eller stadgar. Av kärandena framställda yrkanden ska därför avslås.

HUR MAN ÖVERKLAGAR

Se bilaga (DV425). Ett överklagande kan ske senast den 7 januari 2015.

Johan Svensson

Björn Rossipal

I domstolens avgörande har deltagit rådmannen Johan Svensson och tekniska rådet Björn Rossipal.